

Anna Soborska-Zielińska
Muzeum Ziemi Chełmińskiej

**Okres chełmiński
w życiu Ludwika Rydygiera (1863-1887)**

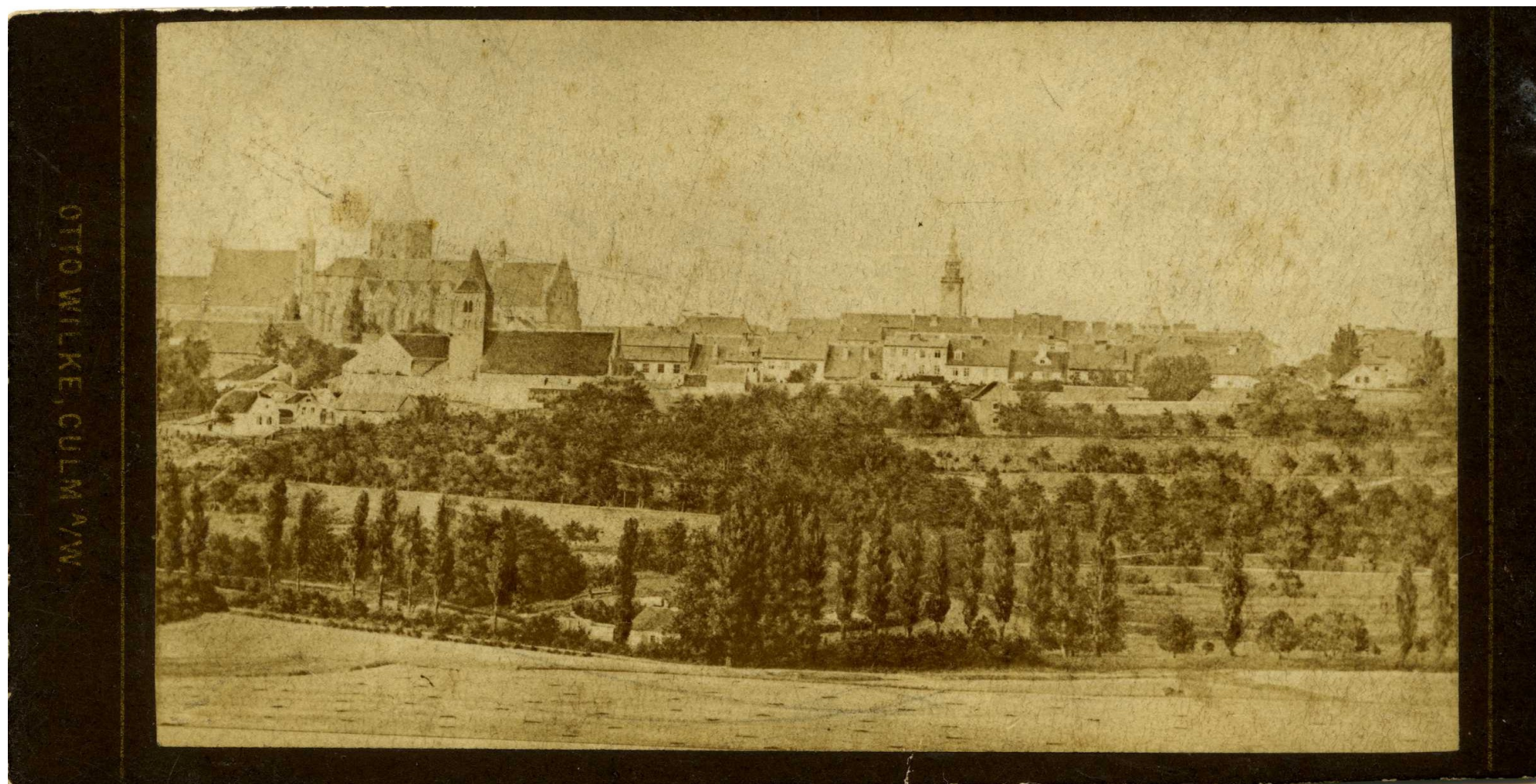
Prof. H. J. J. J.

Panorama Chełmna z 1864 r. wg Edwarda Gorazdowskiego zamieszczona w Tygodniu Ilustrowanym.
Chełmno liczyło wówczas 7617 mieszkańców i 849 wojskowych.
Drzeworyt ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Panorama Chełmna z lat 60-tych XIX w. od strony południowej
Fotografia wykonana przez Otto Wilke, pierwszego, zamieszkałego na stałe fotografa w
Chełmnie

ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Widok na kościół i klasztor Sióstr Miłosierdzia

fotografia wykonana w 1865 r. przez złotnika i fotografa Augusta Schroetera
ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Lehm, Gemeinde mit Kloster und Zinnwerk

Rathhaus in Culm.

Świadectwo odejścia Ludwika Rydygiera z gimnazjum chojnickiego wystawione 14 września 1863 r.
ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu

Königliches Katholisches Gymnasium in Könitz.

Abgangs-Zeugniß.

Ludwig Rydyger

geboren den 18ten *Augst* 1850 zu *Woszyca Górska* Kreises,
Kathol. Confession, wurde am 9ten *April* 1861 in die *Classe*
des hiesigen Königlichen Gymnasiums aufgenommen und hat dasselbe bis zum 15. *Aug.* d. J.
und zwar seit dem 15ten *Sept.* als Schüler von *Classe* besucht.
Sein Betragen war *gut*,
der Fleiß *2. u. 3. Aufmerksam und fleißig*

Seine Leistungen waren zulezt in den einzelnen Lehrgegenständen wie folgt:

Religionslehre:	<i>befriedigend</i>
Deutsch:	<i>ausreichend</i>
Latein:	
Griechisch:	
Französisch:	
Polnisch:	
Polnisch:	
Geschichte und Geographie:	
Mathematik:	
Physik, Naturgeschichte:	
Singen:	<i>ausreichend</i>
Zeichnen:	<i>ausreichend</i>

ist auf Weiterstudium befähigt.

Könitz, den 14ten *September* 1863

Der Director: *H. Gorbey*

Bedruckte: 1. gut; 2. befriedigend; 3. ausreichend (genügende Bedruckte); — 4. nicht ausreichend; 5. (bleibt) ungenügende Bedruckte.

Wieloletni dyrektor gimnazjum chełmińskiego Wojciech Łożyński, który był dyrektorem szkoły, kiedy uczęszczał do niej Ludwik Rydygier.
Ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Album uczniów gimnazjum chełmińskiego. Księga wpisów uczniów z lat 1853-1873.
Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu

Rydygier został wpisany pod numerem 2114. Obok znajdują się wpisy braci Karola i Józefa.
 Wszyscy wstąpili do gimnazjum chełmińskiego 9 września 1863 r.
 Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu

2108	23	Leopold Cohn	Krotawa	1852, 13 febr.	J. Rydygier	9. September 1863		
2109	24	August Romanowski	Włocławek Włocławek Włocławek	28 August 1843	Cyryl	Quinta. 9. Sept.	C.	
2110	25	Johann Schwanz	Krotawa in P. Paganz	7 April 1845	Cyryl	III a. 9. Sept.	C.	
2111	26	Karl Hans Jedrzejewski	Laskau in P. Paganz	1847 6. Mai	Cyryl	Dogau in Neuenburg Pöplin Jüdisch privat	10. Sept. II a.	C.
2112	27	Louis Salomon Arnöt	Lobfen	27 November 1849	J. Rydygier	Neu-Damm in Lobfen. Karlshof privat 2. 9. 1863	Quinta.	
2113	28	Carl Riediger	Dobryca Lobfen in P. Paganz	15 febr 1847	Kyryl	Dobryca in Lobfen in P. Paganz Pöplin privat	9. Sept. 1863 II a.	C.
2114	29	Ludwig Riediger	Do	18. August 1851	Cyryl	Do Lobfen in P. Paganz Pöplin privat	9. Sept. III b.	C.
2115	30	Joseph Riediger	Do	31 Januar 1849	Cyryl	Do Do Pöplin privat	9. Sept. II b.	C.

2112	27	Louis Salomon Arndt	Lobens	27 November 1849	j ^r d ^r g.
2113	28	Carl Riediger. <small>Er ist das selbe 2102. II.</small>	Dollmeyer Graben in Pfaffeng. in Grün Saal	15 febr 1847	Bay.
2114	29	Ludwig Riediger. III.	do	18 August 1851.	Zah.
2115	30	Joseph Riediger IV.	do	31 Januar 1849	Zah.

Nowy budynek gimnazjum chełmińskiego, w którym Ludwik zdawał maturę
wzniesiony w 1866 r. Fotografia z 1937 r.
ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Program Królewskiego Gimnazjum Katolickiego w Chełmnie z 1869 r.
Ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu

PROGRAMM

DES

KÖNIGL. KATHOL. GYMNASIUMS ZU CULM

FÜR DAS SCHULJAHR 1868 — 1869.

INHALT: 1) Einleitung zu Homer's Ilias nebst Vorbemerkungen zum griechischen Unterricht.
Vom Oberlehrer Dr. THOMASZEWSKI.
2) Schulnachrichten vom Director Dr. ŁOŻYŃSKI.

PROGRAM

KRÓL. GIMNAZYJUM KATOL. W CHEŁMNIE

NA ROK SZKÓLNY 1868 — 1869.

ZAWIERA: 1) Wstęp do Ilijady Homera oraz uwagi o nauce języka greckiego Dr. THOMASZEWSKIEGO.
2) Wiadomości szkolne przez Dyrektora Dr. ŁOŻYŃSKIEGO. P

XXXI.

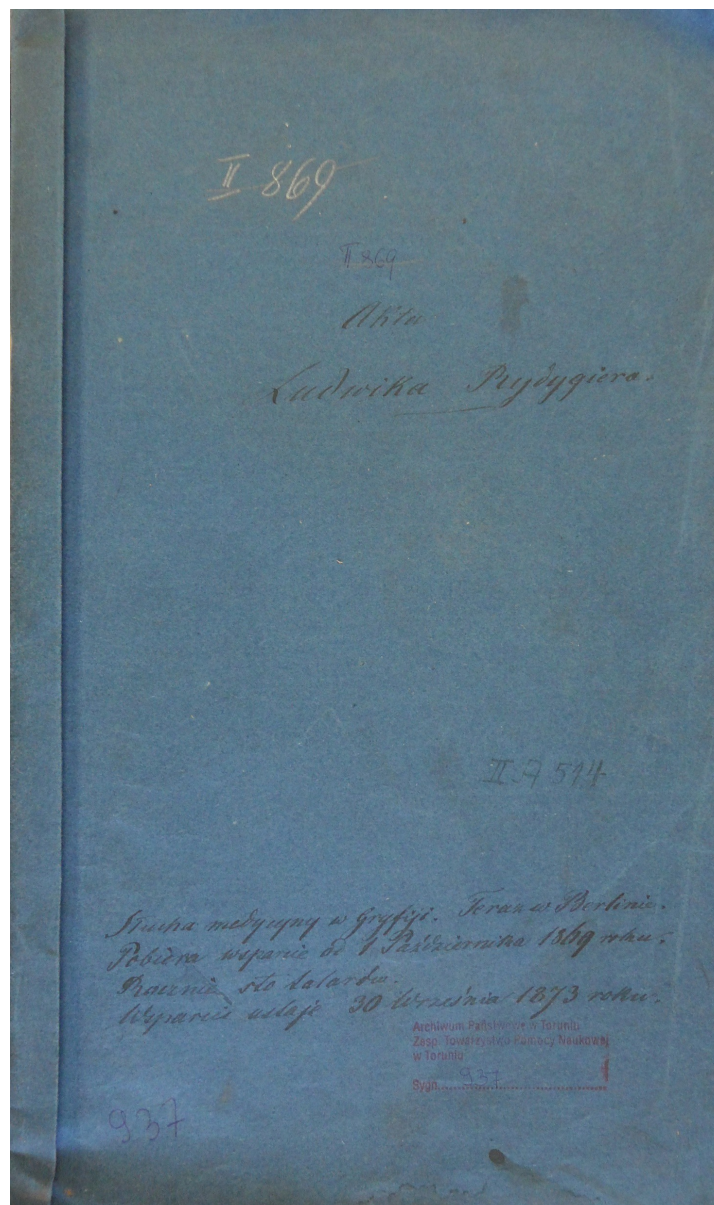
CULM.
DRUCK VON IGNACY DANIELEWSKI.
1869.

CHEŁMNO.
CZCIONKAMI IGNACEGO DANIELEWSKIEGO.
1869.

3. *Alfred Imme* aus Culm, 19 J. alt, evangel. 2 J. in I. Baufach in Berlin.
4. *Peter Marchlewski* aus Wrock Kr. Strasburg, 21 J. alt, katholisch, 2 J. in I. Theologie in Pelplin.
5. *Paul Raabe* geb. zu Conitz, 18 J. alt, kathol. 2 J. in I. widmet sich dem Militairstande.
6. *Ludwig Riediger* 18 J. alt, aus Dossoczyn Kr. Strasburg, katholisch, 2 J. in I. Widmet sich dem Militairstande.
7. *Bernhard Ruchniewicz* aus Pelplin, katholisch, 18 J. alt, 2 J. in I. Theologie in Pelplin.
8. *Stanislaus v. Wałdowski* aus Michorowo Kr. Stuhm, 18 J. alt, katholisch, 2 J. in I. Jura in Bonn.

- 3) *Alfred Imme*, z Chełmna, ma lat 19, ewang. był 2 lata w kl. I. Chce zostać architektem.
- 4) *Piotr Marchlewski* z Wrocka pow. Brodnickiego, ma lat 21, katol. był 2 lata w kl. I. Poświęca się teologiji w Pelplinie.
- 5) *Paweł Raabe* urodz. w Chojnicach, ma lat 18, katol. był 2 lata w kl. I. Chce zostać wojskowym.
- 6) *Ludwik Riediger* z Dossoczyna pow. Brodnickiego, katol. ma lat 18, był 2 lata w kl. I. Chce zostać wojskowym.
- 7) *Bernard Ruchniewicz* z Pelplina, katol. ma lat 18, był 2 lata w kl. I. Poświęci się teologiji w Pelplinie.
- 8) *Stanisław Wałdowski* z Michorowa pow. Sztumskiego, ma lat 18, katol. był 2 lata w kl. I. Chce słuchać prawa w Bonn'e.

Teczka osobowa Ludwika Rydygiera dotycząca wsparcia finansowego przez Towarzystwo Pomocy
Naukowej dla Młodzieży Prus Zachodnich z siedzibą w Chełmnie.
Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu.

Ogłoszenie w Gazecie Toruńskiej nr 298 z 29 grudnia 1874 r.
oraz dom przy tej ulicy pod numerem 111, obecnie to posesja nr 5.

**Erzesiedliłem się do
Chémna i mieszkam we
wonej ulicy pod nume-
rer 111 obok ewangieli-
ckiego kościoła.**

**Tbogim chorym na o-
czy udzielam bezpła-
tne radę lekarską jako
i lei.**

**Dr. Rydygier,
lekarz prakt., chirurg
907 i akuszer.**

Akt ślubu sporządzony w Urzędzie Stanu Cywilnego w Radomnie, który informuje, że Ludwik Rydygier poślubił Marię Borkowską w maju 1875 r.

Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu

B.

№ 8.

Radomno am *Freitag* 1875
Mai tausend acht hundert siebenzig und *fünf*
Neuf Mittags *halb* Uhr.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschienen heute
als Verlobte:

1. Der *Herr Ludwig Rydygier*
der Person nach Er kannt,
Kathol. Religion, *vier und zwanzig* Jahre alt,
geboren zu *Dziarszyn*, wohnhaft zu *Cielm*
Sohn des *Rudolf Carl Rydygier in Wilhelmstal*
und Anna Elisabetha Winkler geb. Koenig

2. Die *Marie von Borkowstka*
der Person nach Er kannt,
Kath. Religion, *vier und zwanzig* Jahre alt,
geboren zu *Cielm*, wohnhaft zu *Radomno*
Tochter der *Rudolf Alexander v. Borkowstka und*
Anna Elisabetha Justina geb. v. Kraszewski

sowie als Zeugen:

3. Die *Marie Gulerstka*
der Person nach Er kannt,
vier und zwanzig Jahre alt, wohnhaft zu *Radomno*

4. Der *Felix Gulerstka*

Budynek gimnazjum chełmińskiego oraz zabudowania klasztorne w Chełmnie.

Tak wyglądało wejście do kompleksu klasztornego, gdzie w szpitalu zakonnym przeprowadzał pierwsze zabiegi chirurgiczne Ludwik Rydygier.

Ze zbiorów Sióstr Miłosierdzia w Chełmie.

W szpitalu klasztornym znajdowała się apteka, w której siostry przygotowywały lekarstwa.

Nad potrzebą utworzenia Towarzystwa Lekarzy Polaków nie będę się rozwodził; — pojmuje ją każdy z nas bardzo dobrze, rozwodzić się byłoby to kolegom ubliżać. — Przedłożę tu tylko w zarysach projekt do ustaw dla naszego Towarzystwa.

§. 1. Celem Towarzystwa Lekarzy Polaków jest kształcenie się w zawodzie swoim, a mianowicie z uwzględnieniem ojczyściej literatury lekarskiej.

§ 2. Do osiągnięcia tego celu mają posłużyć: 1) pisma, 2) żywe słowo.

ad 1. Towarzystwo zapisuje odpowiednie czasopisma i dzieła, które pomiędzy członkami będą kursowały, a później posłużą do utworzenia biblioteki.

Fotografia Towarzystwa Przemysłowego w Chełmnie z 1882 r.
Z lewej widoczny Ludwik Rydygier, który był członkiem tego Towarzystwa.
Ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Powróciłem do Chełmskich
mieszkań aż do ukończenia
mojej kliniki prywatnej w
mu Dollegi przy grudzią
kiej ulicy.

Dr. Rydygier

Chorych przyjmuję regu-
larnie pomiędzy 8—10 g.
przed poł. tymczasem w po-
mieszkaniu mojem w domu
p. Dollegi.

Dr. Rydygier.

Dom Dollegi to obecnie kamienica przy ul. Grudziądzkiej 22

Ogłoszenia o otwarciu kliniki zamieszczone w Gazecie Toruńskiej nr 282 z 5 grudnia 1878 r. oraz Pielgrzymie nr 130 z 9 listopada 1878 r.

Otworzyłem w Cheł-
mnie klinikę prywa-
tną dla chorób chi-
rurgicznych. ocznych
i kobiecych.

627

Dr. Rydygier,
docent chirurgii przy uniwersy-
tecie w Jenie.

Otworzyłem moją

Klinikę

dla chorób chirurgicznych, ocznych
i kobiecych

w Chełmnie.

O warunkach przyjęcia dowiedzieć się można u mnie lub u mojego
asystenta. 289

Dr. Rydygier

Docent chirurgii przy uniwersytecie w Jenie.

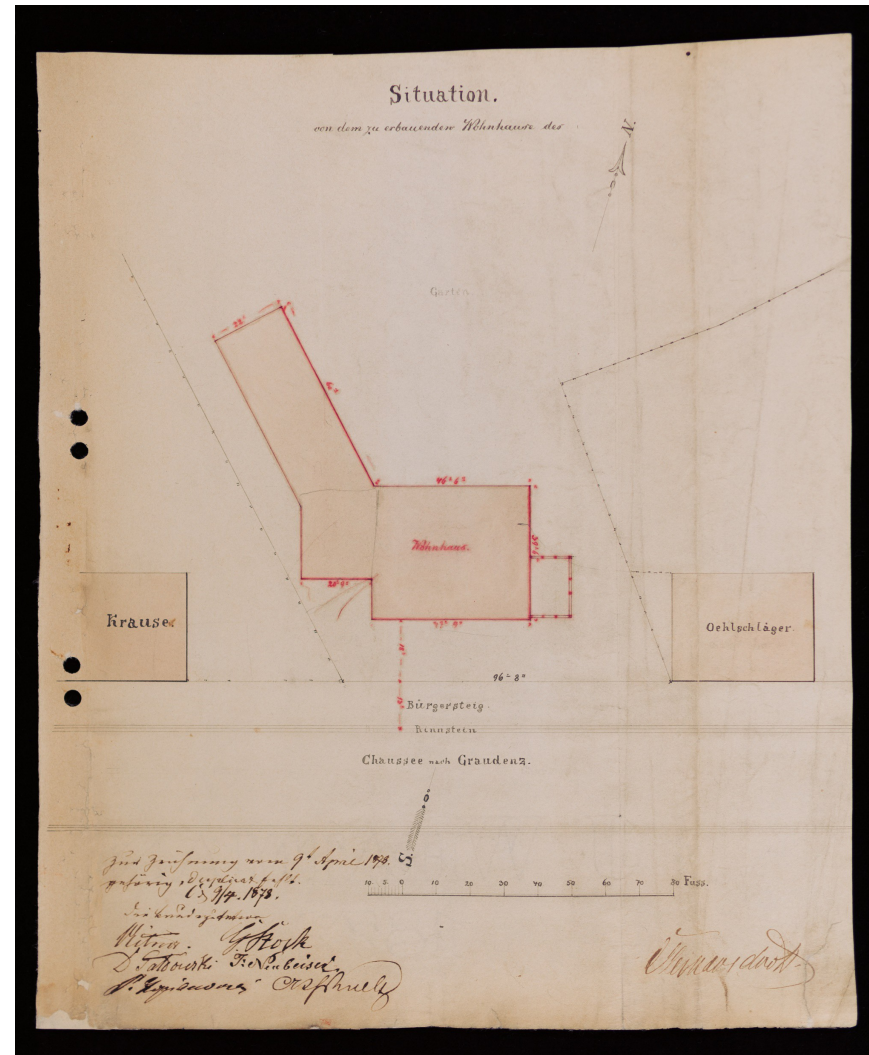
— Klinika doktora Rydygiera, okazała na zewnątrz nie mniej wygodnie i z komfortem urządzona na wewnątrz. Chorzy, złożeni dłuższą niemocą i potrzebujący ciągłego dozoru biegłego w swym zawodzie lekarza, sprowadzają się tak z miasta jak i dalszych okolic do tego zakładu jak na początek dość licznie. Po co dawniej trzeba było jeździć do Gdańska, Wrocławia i Berlina, to bliżej a tańszym kosztem teraz tu mamy.

Klinika Ludwika Rydygiera obecnie.

Plan sytuacyjny kliniki

Akta Budowlane Miasta Chełmna ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

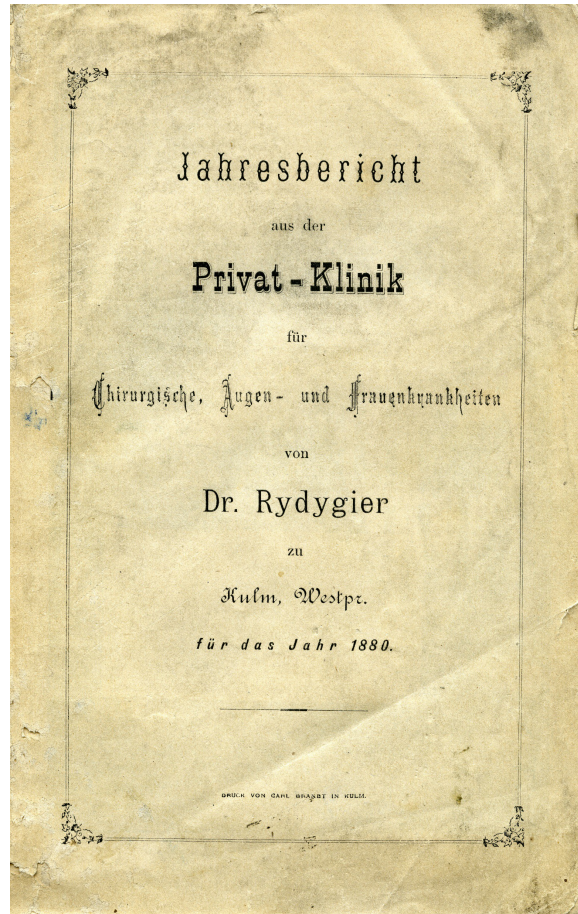

Ausicht.

Sprawozdanie roczne z działalności kliniki w 1880 r.

Ze zbiorów Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu

Pacjenci zmarli w Klinice Ludwika Rydygiera w l. 1879-1887 na podstawie metryk USC

Lp	Imię i nazwisko	Data śmierci	Wiek	Miejsce zamieszkania	Przyczyna śmierci
1.	Max Leo Lücke gimnazjalista	6 VII 1879	18 lat	Chełmno	Typhus - Tyfus
2.	Rosa Bukofzer	6 VII 1880	39 lat	Chełmno	Unterleibsleiden - Bóle podbrzusza
3.	Leo Ignatz von Wierzbicki	10 VII 1880	10 lat	Świecie	Operation des linken Fusses - Operacja lewej stopy
4.	Nikołajewicz Julius emerytowany egzekutor sądowy	17 XI 1880	64 lata	Chełmno	Magenkrebs - rak żołądka
5.	Otilie Raciniewska	5 II 1881	26 lat	Borek lub Rzęczkowo pow. Toruń	Kamień żółciowy
6.	Sigmund Omankowski	18 II 1881	10 lat	Chełmno	?
7.	Gottliebe Kostmann zd. Holke wdowa	4 IV 1881	54 lata	Debowa Łąka pow. Brodnica	Zapalenie nerek
8.	Auguste Kutzner zd. Weihe	18 IV 1881	39 lat	Stary dwór pow. Wałcz	Operacja
9.	Gertrude Zalewska	17 V 1881	15 lat	Drzycim pow. Świecie	Następstwo po operacji nerek
10.	Louise Wolter zd. Felski	12 XII 1881	49 lat	Przysiersk pow. Świecie	Podbrzusze
11.	Johann Wnukowski właściciel hotelu	23 XII 1881	54 lata	Gniezno	resekcja górnej szczęki
12.	Zenobia von Święcicka	30 III 1882	32 lata	Włocławek	Ekstyrpacja macicy czyli usunięcie
13.	Carl Olschowski	17 V 1882	43 lata	Golub pow. Brodnica	Nowotwór żołądka
14.	Louise Tilsner	22 V 1882	39 lata	Chełmno	Nowotwór
15.	Agnes Friebe zd. Chamska	13 VI 1882	54 lata	Drzycim pow. Świecie	Gangrena ręki
16.	Aloysius Goga	17 VI 1882	2 lata	Łobdowo pow. Brodnica	Krwotok
17.	Friedericke Albrecht zd. Bartteit	23 III 1883	46 lat	Grudziądz	

18.	ks. Johann Okrój	1 IV 1883	54 lata	Chełmno	Udar mózgu
19.	Johann Osiński	8 VI 1883	40 lat	Tarce pow. Jarocin	Nowotwór żołądka
20.	Joseph Binerowski	30 VI 1883	60 lat	Tymawa pow. Kwidzyn	Zapalenie opon mózgowych
21.	Sophia Josepha von Donimirski	26 X 1883	8 mies.	Łysomice pow. Toruń	?
22.	Herrman Eduard Schultz nauczyciel	10 XI 1883	31 lat	Bruki Kokocka pow. Chełmno	Przepuklina pachwinowa
23.	Henriete Catharina Elisabeth Ehrhart zd. Losse – żona pastora, wdowa	23 XI 1883	79 lat	Grzywna pow. Toruń	Nowotwór
24.	Leonhard Kowałkowski	12 I 1884	44 lata	Czarze pow. Chełmno	Rana oparzeniowa
25.	Bertha Lau zd. Scheidler	18 IV 1884	23 lata	Kosow pow. Świecie	?
26.	Albert Pohlenz	24 VI 1884	18 lat	Chełmno	Rana postrzałowa
27.	Wincent Wiszniewski robotnik	3 VII 1884	32 lata	Stolno pow. Chełmno	Zapalenie jelita
28.	Minna Woyke zd. Heise	14 X 1884	30 lat	Michale pow. Świecie	Choroba śledziony
29.	Stanislaus Kowalski	9 XI 1884	4 lata	Tuchola	?
30.	Wanda Achilles	26 I 1885	36 lat	Wielowies pow. Bydgoszcz	?
31.	Marie Lewandowska	27 III 1885	17 lat	Klaniny pow. Starogard	Zapalenie płuc
32.	Gustaw Lawritz Franz Martin Engelholm mistrz murarski	29 IV 1885	62 lata	Świecie	?
33.	Ignatz Żmudziński	16 VIII 1885	39 lat	Chawłodno koło Gołańczy, Wielkopolska	Nowotwór żołądka

34.	Felix Mey	6 X 1885	2 lata	Nowe Miasto Lubawskie	?
35.	Michael Brzykey	2 XII 1885	3 mies.	Żędowo pow. Szubin	Żołądek i
36.	Stefania von Tchórzewska	21 III 1886	16 lat	Chełmno	Skręt jelit
37.	Marie Graf	18 IX 1886	33 lata	Szubin	Nowotwór żołądka
38.	Marie Jaworska zd. Lewandowska	27 XI 1886	42 lata	Klamry pow. Chełmno	Operacja
39.	Emilie Kopkow zd. Kompa	16 I 1887	47 lat	Rychnowy pow. Ostróda	?
40.	Barbara Manikowska	11 II 1887	2 mies.	Wętfie pow. Świecie	Drgawki?
41.	Fritz Busse	14 III 1887	37 lat	Święte pow. Świecie	
42.	Regine Elisabeth Zarth zd. Klotz	16 III 1887	54 lata	Klamry pow. Chełmno	Sturz aus dem Magen
43.	Heinrich Wichert	6 IV 1887 r.	70 lat	Brankówka pow. Chełmno	Gehirnerschütterung – wstrząs mózgu
44.	Gustaw Rudolf Janke	21 VII 1887	39 lat	Czapple pow. Świecie	Magenkrebs – nowotwór żołądka

Zmarli w klinice Ludwika Rydygiera w latach 1879-1887

1879 - 2

1880 - 3

1881 - 7

1882 - 5

1883 - 7

1884 - 6

1885 - 6

1886 - 3

1887 - 6

45 osób

Miejsce zamieszkania osób zmarłych w klinice dra Ludwika Rydygiera w Chełmnie w latach 1879-1887

Chełmno i powiat chełmiński – 14 osób

Świecie i powiat świecki - 10 osób

Powiat toruński – 3 osoby

Powiat brodnicki – 3 osoby

Powiat kwidzyński – 1 osoba

Powiat bydgoski – 1 osoba

Powiat starogardzki – 1 osoba

Szubin i powiat szubiński – 2 osoby

Włocławek – 1 osoba

Grudziądz – 1 osoba

Tuchola – 1 osoba

Wałcz – 1 osoba

Ostróda- 1 osoba

Nowe Miasto Lubawskie – 1 osoba

Wielkopolska (Gniezno, Jarocin, Gołańcz) – 3 osoby

Przyczyny zgonu osób, które leczyły się w klinice dra Ludwika Rydygiera w latach 1879-1887

Nowotwór żołądka

Tyfus

Udar mózgu

Krwotok

Kamień żółciowy

Zapalenie nerek

Operacja

Gangrena ręki

Usunięcie macicy

Operacja lewej stopy

Resekcja górnej szczęki

Zapalenie opon mózgowych

Rana oparzeniowa

Rana postrzałowa

Zapalenie jelita

Zapalenie śledziony

Zapalenie płuc

Skręt jelit

Dr Ludwik Rydygier nie tylko leczył w swojej klinice w Chełmnie ale również wzywano go do chorych zamieszkałych w innych miastach czy wsiach, którzy nie mogli ze względu na zły stan zdrowia stawić się osobiście w klinice. O przypadkach takich informowano na łamach prasy.

W 1881 r. był wzywany do Poznania, do operacji chorej kobiety

W 1884 r. w lipcu wzywano Rydygiera telegrafem do Zdzisława Borzechowskiego do Ugoszcza w powiecie rypińskim, znajdującego się w tym czasie pod zaborem rosyjskim. Przeprowadził tam na miejscu operację z powodu stanu zapalnego jelit.

W 1882 r. zmarł ojciec Ludwika Karol Ferdynand Rydygier.

Z naszych stron.

Ze Złotowa, 14. marca.

Dnia 12 b. m. pochowaliśmy czcigodnego obywatela Karola Ferdynanda Rydygiera. Ś. p. Karol Rydygier urodził się dnia 8. września r. 1817 w Koniecwałdzie w powiecie sztumskim. Roku 1840 pojął żonę z zacnej rodziny Koenig z Mirotk. Małżeństwo to Bóg pobłogosławił 12 synami i jedną córką; z tych dzieci żyje 7 synów i jedna córka. Ś. p. Rydygier starał się o jak największe wykształcenie swych dzieci, wszyscy synowie zwiedzali gimnazyum, dla tego zajmują dziś wysokie stanowisko w społeczeństwie naszym. Tak jeden syn jest na całą Polskę sławnym lekarzem w Chełmnie, jeden królewskim budowniczym w Kartuzach, jeden urzędnikiem w Alzacyi i t. d., każdy z nich zajmuje jakieś wyższe miejsce. Zmarły był obywatelem w Dosocinie, powiecie grudziądzkim, potem w Grabowie w pow. starogardzkim, w ostatnich czasach zamieszkiwał w Bydgoszczy, a umarł, zapatrzony w ostatniej chorobie kilka razy śś. Sakramentami, w Piecovie u najmłodszego syna Jana, a został pochowany w Złotowie. — Spokój jego duszy!

Podczas pobytu w Chełmnie Ludwik Rydygier brał udział w wielu konferencjach. Jedna z nich odbyła się w Poznaniu w 1884 r. podczas IV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

Dołatek do Nr. 127 „Dziennika Poznańskiego.“

DZIENNIK

IV. ZJAZDU
LEKARZY I PRZYRODNIKÓW POLSKICH
W POZNANIU.

POD REDAKCYĄ DR. JÓZEFA KUSZTELANA.

Nr. 1.	Poniedziałek, 2 Czerwca.	1884.
--------	--------------------------	-------

Członkowie IV. Zjazdu Lekarzy i Przyrodników polskich otrzymują Dziennik bezpłatnie.
Dla nieczłonków wynosi prenumerata za 5 numerów 3 marki.

Główny skład Dziennika Zjazdu w księgarni M. Leitgeb'a i Sp. (Wilhelm. ul. 8.)

„WESTA“

BANK WZAJEMNYCH ZABEZPIECZEŃ NA ŻYCIE W POZNANIU

zatwierdzona rozporządzeniem królewskim z dnia 8 sierpnia 1873

zabezpiecza za opłatą składki rocznej, dla każdego przystępnej, kapitały począwszy od 1000 Marek.

Obrahunki polegają na tablicy śmiertelności 17-stu Towarzystw angielskich i na stopie 3½ procentowej.

RODZAJE ZABEZPIECZENIA: 1

Kapitał zabezpieczony wypłaca się:

1. Po śmierci osoby zabezpieczonej jej spadkobiercom, nawet gdyby śmierć nastąpiła natychmiast po zawarciu odnośnej umowy i zaplaceniu pierwszej tylko składki — albo też za życia, gdy osoba zabezpieczona ukończy 85 rok życia.
2. Za życia osoby zabezpieczonej, gdy ta dożyje pewnego z góry oznaczonego wieku, np. 55 roku życia — albo zaraz po jej śmierci, jeśli umrze, nie doczekawszy się owego wieku.
3. Bez względu na to, czy osoba zabezpieczona jeszcze żyje, czy też umarła — w terminie z góry oznaczonym, np. po 20 latach od zawarcia umowy, do ręk spadkobiercy, np. jako posag córce. Składki płacę się najdalej do terminu wypłaty, lub tylko do śmierci zabezpieczonego, jeżeli ta rychłej nastąpi.
4. W razie, gdy się dwie osoby, np. mąż i żona, zobowiążą zabezpieczając, wypłaca się kapitał zabezpieczony przy śmierci tej z dwóch osób, która pierwiej umrze.

Przy każdym z powyższych wypadków zapewnia sobie osoba zabezpieczona po pewnym przeciągu lat, w przeciągu po 20 latach, także prawo do dożywocia (rocznej renty dożywotniej).

„WESTA“ zabezpiecza także drobne kapitały począwszy od 150 marek, które natychmiast po śmierci zabezpieczonego wypłacane będą jako fundusz na koszt pogrzebu.

Biuro „Westy“ przy ulicy Wilhelmowskiej Nr. 21.

Muzeum Ziemi Chełmińskiej
RATUSZ
86-200 Chełmno
0/350/1

15

Środa, 4 czerwca.
Przed południem od godziny 9 posiedzenia sekcyjne.

Po południu o godzinie 3, posiedzenie ogólne w teatrze i zamknięcie Zjazdu.

Wieczorem. Przedstawienie w teatrze.
Czwartek, 5 czerwca.
Wspólna wycieczka do Gniezna, Inowrocławia i Kruszwicy.

Spis wykładów zapowiedzianych na posiedzenia sekcyjne.

Ułożony według sekcji przez
Wydział gospodarczy.

Gdyby który z prolegentów życzył sobie mieć wykład w innej sekcji, aniżeli w tej, w której został zamieszczonym, zechce się zgłosić do delegowanego tejże sekcji.

I. Sekcja chirurgiczna

na salce posiedzeń Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Młyńska ulica N. 35. Zagajadca dr. Matecki.

1. *Dr. Króczyński*: O leczeniu śluzotoku przewlekłego cewki moczowej.
2. *Dr. Szuman*: Osteotomia w obec sposobu przeciwnego opalrywania ran.
3. *Dr. Rydygier*: Odczyt pracy eksperymentalnej z demonstracjami.
4. *Prof. Mikulicz*: O wycięciu macicy przez pochwę.
5. *Dr. Szuman*: Jak można sposoby ran przeciwnie najlepiej zastosować do zwykłej praktyki lekarskiej i do leczenia ubogich chorych.
6. *Dr. Rydygier*: Jakże są najnowsze sposoby opatrywania ran pooperacyjnych.
7. *Prof. dr. Janovsky* (Praga): Poznanki keudo-skopii.
8. *Tenże*: Wykład z dziedziny dermatologii.
9. *Dr. J. Czada* (Praga): Rhino-epilepsja.
10. *Doc. dr. Lesser*: O sprawach gruźliczych w kościach.
11. *Prof. Janovsky*: O osutinach jodoformowych.
12. *Doc. dr. Szram*: O wyłuszczeniu wola.
13. *Tenże*: O znaczeniu jodoformu przy leczeniu ran jamistych.
14. *Dr. Wehr*: O przesciępieniu raka.
15. *Tenże*: Przedstawienie kilku preparatów kostnych.
16. *Prof. Obaliski*: Nowsze wskazania do uretrotomii zewnętrznej.

II. Sekcja medycyny wewnętrznej

w domu na placu Piotra N. 3, drugie piętro. Zagajadca dr. Kaczorowski.

Sekcją tę można rozdzielić na praktyczną i teoretyczno-eksperymentalną. Pozostawia się to do rozstrzygnięcia uczestnikom. W razie podziału przyjmują się następujący porządek wykładów.

A.

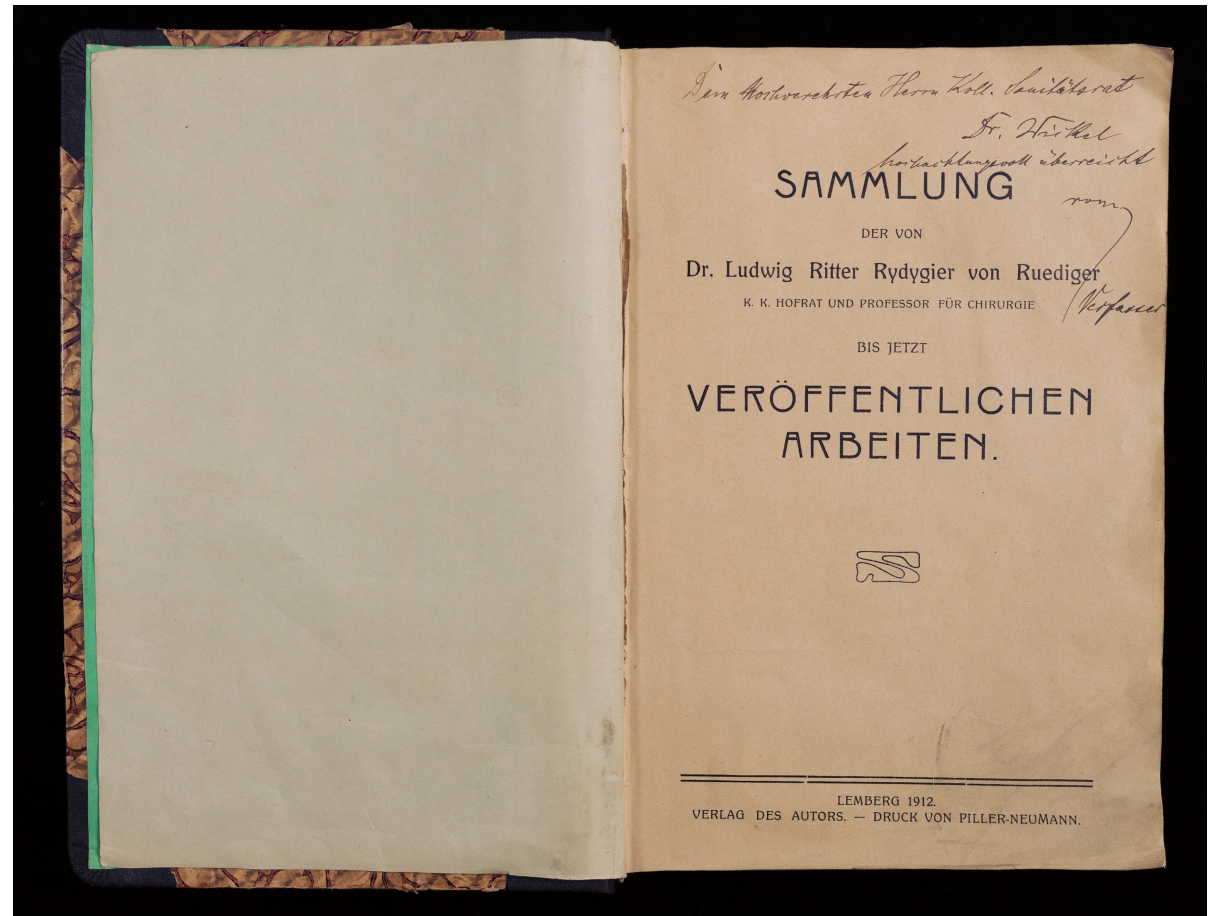
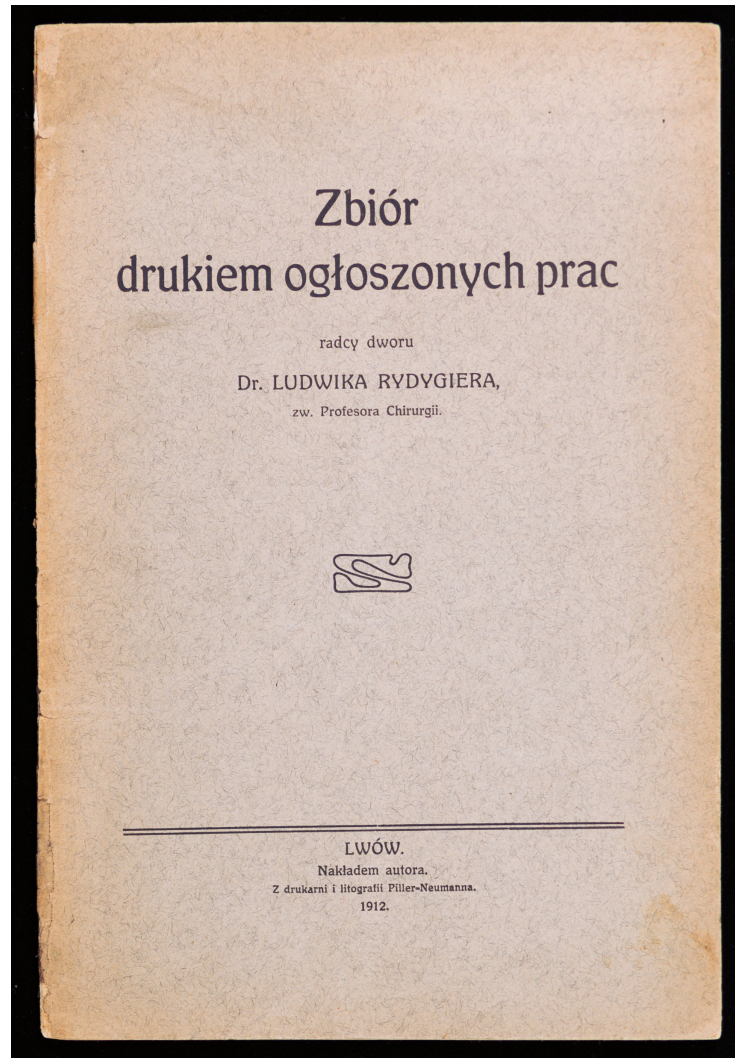
1. *Dr. Władysław Głuchowski*: Przyczynki do rozpoznawania chorób żołądka.
2. *Prof. Korczyński*: O niedokrewności złośliwej.
3. *Tenże*: Przyczynki do statystyki zapalenia płuc.
4. *Tenże*: Wpływ błędny ustrojowej na przebieg duru brzusznego.
5. *Dr. F. Chłapowski*: Przyczynki do leczenia białaczki.
6. *Dr. Reichmann*: Dyspepsja acida.
7. *Doc. dr. Thomeyer* (Praga): Biliarni cirrhosa.
8. *Doc. dr. Chodnowsky* (Praga): Therapie tuberkulosey.
9. *Prof. dr. Hlava* (Praga): Meningitis cerebrospinalis.
10. *Dr. Nawroczyński Roman*: O tępcu przewlekłym.
11. *Dr. A. Szczechowski*: O naturze tyfusu wysypkowego i jego leczeniu.
12. *Tenże*: O leczeniu zapalenia płuc.
13. *Tenże*: Opis 36 przypadków padaczki, które następowały jeden po drugim w ciągu 48 godzin.
14. *Prof. dr. Adamkiewicz*: Wykład z demonstracją z neuropatologii.
15. *Prof. dr. Feigel*: Przypadek poronienia.
16. *Dr. Sycyanko z Charkowa*: Elektro-terapeutyczne przyrządy swego pomysłu.
17. *Dr. L. Brudziński*: O nowym środku lekarskim przeciw zimnicy.
18. *Dr. Ludostański*: Zdrojowiska polskie w obec zadań społecznej balneologii i balneoterapii.
19. *Dr. Rosiński*: O leczeniu zapalenia nerek sporzmem.
20. *Dr. Koszowski*: O stosunku dyfterii do krup i jej leczeniu jednochlorkiem rtęci.
21. *Tenże*: Aetiologia i leczenie cholery w dzieci.

B.

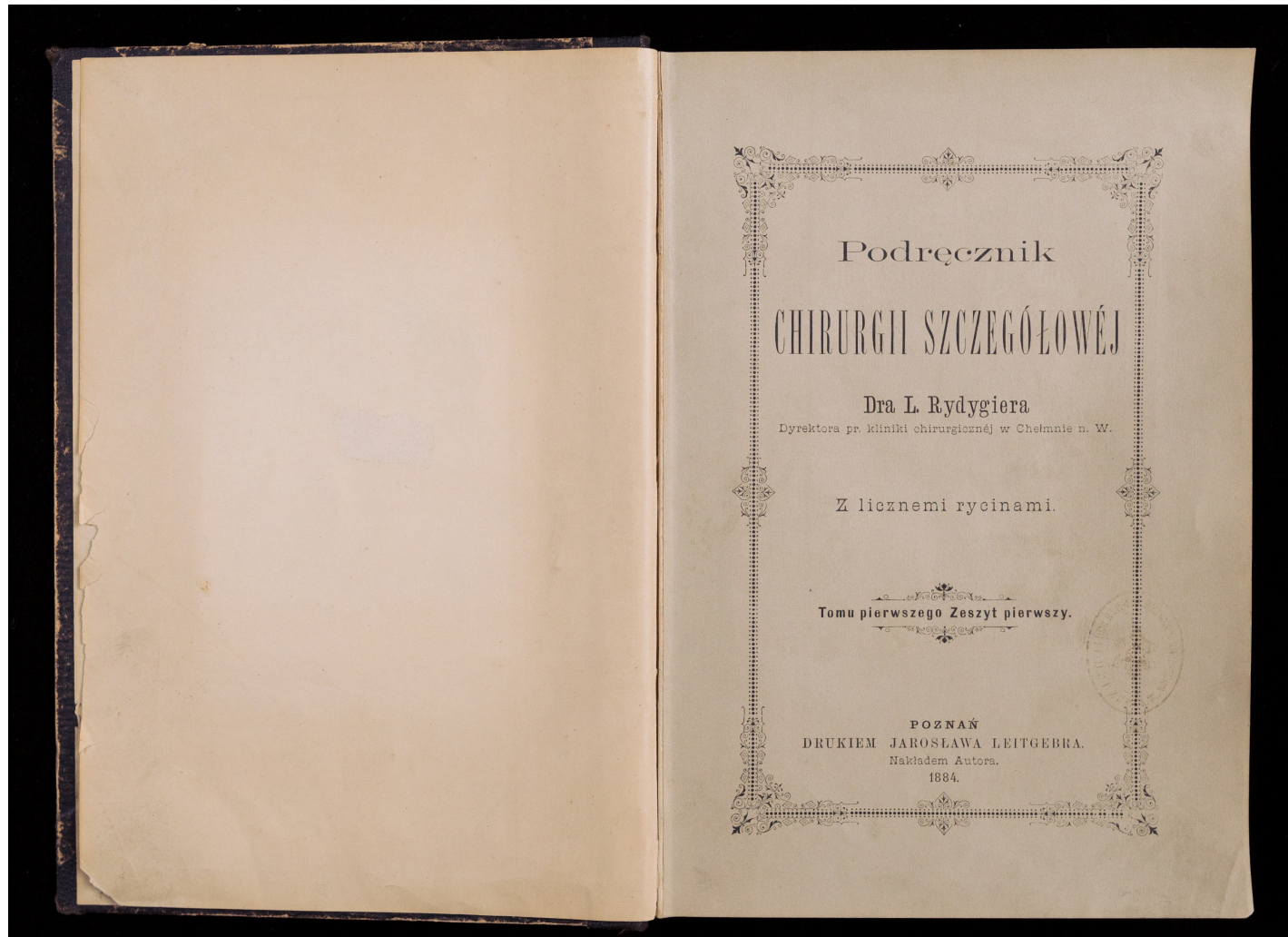
Piotra plac N. 4, drugie piętro. Zagajadca dr. Kramarkiewicz.

1. *Dr. Władysław Głuchowski*: Poszukiwania nad trawieniem żołądkowym białka w różnych stanach chorobowych w celu rozpoznawczym i leczniczym.
2. *Tenże*: O sprawach septycznych ze stanowiska medycyny wewnętrznej.
3. *Dr. Janowski*: Doświadczenia nad zachowaniem się składników wody karlsbadzkiej w żołądku ludzkim w stanie fizyologicznym i patologicznym z uwzględnieniem wpływu leczniczego tejże w chorobach przewodu pokarmowego.
4. *Prof. Bronicz*: O zapaleniu chronicznem ze stanowiska poronienia.

W 1912 r. ukazały się dwie publikacje Ludwika Rydygiera wydane jego nakładem z okazji 25 lecia pracy jako profesora chirurgii.
Ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

W Chełmnie powstało wiele publikacji Ludwika Rydygiera. Jedną z ważniejszych był „Podręcznik chirurgii szczegółowej” wydany w 1884 r. w Poznaniu.
Ze zbiorów Muzeum Ziemi Chełmińskiej

W Hotelu Lorenza przy Rynku w Chełmnie 16 września 1887 r. odbyło się uroczyste pożegnanie dra Ludwika Rydygiera, który odchodził do Krakowa by objąć po prof. Mikuliczu wydział lekarski.

Dziękuję za uwagę